

Meeqqat atuarfianni ilinniasiat (atuartitsissutit) qaffasissusaanik Naalakkersuisut misissueqqullugit peqquneqarnissaanik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Misissuinermit inerniliussaq UKA2017-imi saqqummiunneqassaaq.

Inatsisartunut ilaasortaq Jens Immanuelson-imit, Siumut, saqqummiunneqartoq

pillugu

Ilinniartitaanermut, kultureqarnermut, Ilisimatusarnermullu Ilageeqarnermullu
Ataatsimiititaliap

ISUMALIUTISSIISUTAA

Siunnersuutip aappassaneerpeqarnerani saqqummiunneqartoq

Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu
Ataatsimiititaliap kingullermik suliarinninnermini ukuninnga inuttaqarpoq:

Inatsisartunut ilaasortaq Peter Olsen, Inuit Ataqatigiit, siulittaasoq

Inatsisartunut ilaasortaq Nivi Olsen, Demokraatit, siulittaasup tullia

Inatsisartunut ilaasortaq Vivian Motzfeldt, Siumut

Inatsisartunut ilaasortaq Ineqi Kielsen, Siumut

Inatsisartunut ilaasortaq Mimi Karlsen, Inuit Ataqatigiit

UKA2016-ip ingerlanerani ulloq 11. oktober 2016-imi siullermeerinninnerup kingorna
ataatsimiititaliap siunnersuut misissorpaa.

1. Siunnersuutip imarisaa siunertaalu

Siunnersuuteqartup siunnersuutikkut kissaatigaa meeqqat atuarfiani nalilersuisarnermik
sulinertik Naalakkersuisut ingerlateqqissagaat. Taamaaliornikkut siunnersuuteqartup

siunnersuutigaa Naalakkersuisut meeqqat atuarfiani ilinniartitsinermut atortunik qaffasissusaannik misissuinissaannik peqquneqarnissaat. Misissuineq UKA 2017-mi saqqummiunneqartussatut kissaatigineqarpoq.

2. Siunnersuutip inatsisartuni siullermeerneqarnera

Siunnersuutip itinerusumik eqqartorneqarnissaa kissatigineqarluni siunnersuut ataatsimititaliamut ingerlateqqinneqarpoq. Siunnersuutip aningaasatigut kingunissai kiisalu siunnersuummi siunnersuutigineqartutut suliarineqartussat annertuneri innersuussutigalugit siunnersuut Naalakkersuisunit tapersersorneqangilaq.

3. Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliaqarnera

3.1 Ilinniussiananut atugassanut tunngatillugu nammineq qinersisinnaatitaaneq akisussaaffillu.

Ilinniartitsinermut atortussanut akisussaaneq qinersisinnaanerlu taamaallaat atuarfik pillugu inatsisartut inatsisaanni nr. 15 3. december 2012-meersuni allassimavoq.

Atuarfik pillugu inatsimmi § 18, imm. 1-3-mi ima allassimasoqarpoq:

Atuartitsinerup aaqqissorneqarnera

§ 18. *Atuartitsissutini tamani atuartitsinerup aaqqissorneqarnera, atuartitseriaatsit suleriaatsillu atorumasat ilanngullugit, periutsit, atuartitsinermilu atortut atortussanillu atugassanik toqqaasarneq atuarfiup siunertaanut, alloriarfiit ataasiakkaat siunertaannut, atuartitsissutit ataasiakkaat atuartitsissutillu qanitariissut siunertaannut aamma ilikkagassatut pilersaarutininut naapertuuttuussapput. Atuartitsineq allanngorartuussaaq, atuartut ataasiakkaat pisariaqartitaannut piginnaariigaannullu naapertuuttuussalluni.*

Imm. 2. Atuarfiup pisortaata atuartitsinerup pilersaaruserneqarnermigut aaqqissuunneqarnermigullu atuartunut tamanut unamminartoqartinneqarnissaa qularnaassavaa.

Imm. 3. Atuartitsissutini tamani ilinniartitsisoq atuartorlu suleqatigiillutik ingerlaavartumik anguniagassaliortassapput. Atuartup sulinissaa anguniagassaliarisimasat tunngavigalugit aaqqissuunneqartassaaq. Suleriaatsinik, periutsinik aamma sammisassanik toqqaanerit aalajangersaanerillu ilinniartitsisut atuartullu suleqatigiinnerisigut ingerlanneqartassapput.

(Ataatsimiititaliap erseqqissaanera)

Taamaalilluni aalajangersakkami allanneqarpoq *“atuarfiup siunertaanut, alloriarfiit ataasiakkaat siunertaannut, atuartitsissutit ataasiakkaat atuartitsissutillu qanitariissut siunertaannut aamma ilikkagassatut pilersaarutininut naapertuuttuussasut”* tunngavigalugit ilinniartitsisut ataasiakkaat ilinniakkatik tunngavigalugit namminneq aalajangiisinnaanerat. Taamaattorli ilinniartitsisup toqqaanera atuartoq suleqatigalugu pissaaq.

Ilanngullugulu atuarfik pillugu inatsimmi § 10, imm 3, imatut aalajangersarneqarpoq:

Imm. 3. Atuartitsissutini ataasiakkaani aamma atuartitsissutini qanitariissuni tamani IT atuartitsinerup ilaatut atuartitsinermilu atortutut ilaatinneqassaaq.

§ 10, imm. 3-mut oqaaseqaatini ima allassimasoqarpoq:

”Imm 3-mut

Aalajangersagaq isumaqarpoq ilinniartitsissutini tamani atuartitsinermi qarasaasiat sakkutut atornissaat atuartut ilinniassagaat. Qarasaasiat ilinniagaqarnermi, inuussutissarsitutini inuiaqa-tigiinnilu inuunermi allani tamangajanni ilaapput, tamannalu atuarfiup atuartitsinerani erser-sinneqassaaq. Qarasaasialerineq ilinniartitsissutini ataasiakkaani ilinniagassanut pilersaarutini aamma ilannguneqassaaq.”

Soorunamilu tamatuma kinguneraa qarasaasiakkut ilinniartitsissutit ilinniartitsisup ilinniartitsinermut atugassaanut allanut ilanngunneqarsinnaaneri – ilannguneqartariaqarnerilu.

Tassa tamatumuuna § 10 imm. 3 aamma imm. 5 aqqutigalugit qarasaasiaq atorlugu ilinniartitsinermi atortut amerlanerulerlutik. Tamatuna kinguneranik ilinniartitsilluni atortut makkuninga imaqarsinnaapput:

- Nammineq najuulluni aamma qarasaasiakkut ilinniartitsinermut atortut ilinniartitsisumit namminermi suliarineqarsimasut,
- Nammineq najuulluni aamma qarasaasiakkut ilinniartitsinermut atortut ilinniartitsisunit allanit suliarineqarsimasut,
- Nammineq najuulluni aamma qarasaasiakkut ilinniartitsinermut atortut nunani allani suliarineqarsimasut,
- Nammineq najuulluni aamma qarasaasiakkut ilinniartitsinermut nunatsinni suliarineqarsimasut.

Ilinniartitsinermit atortut tungaviumik pisinnaasat aamma sammisat akimuisut ilaatigut immikkoortut taakku suli annertunerulissutigaa. Taassuma saniatigut ilinniatitsinermit atortut tungaviumik pisassaq atortussani pineqartoq pissutaalluni ukiunui arlalinni atorneqarsinnaapput. Paarlattuanik atortussat allat aalajangersimasumik piffissamullu naleqquttumik pisassaqtitsineq pissutaalluni piffissami sivikinnerusumi atorneqarsinnaapput.

Ilinniartitsinermit atortussanik ineriartortitsinermit Naalakkersuisut akisussaaffiit tunngatillugu atuarfik pillugu inatsimmi § 36 imm. 1-mi ima allassimasoqarpoq:

§ 36. Naalakkersuisut pisussaapput isumagissallugit:

- 1) § 25, imm. 4 naapertorlugu atuarfii najugaqarfiusut immikkut aaqqissuussat,
- 2) perorsaanermut aamma tarnip pissusaanut tunngasunik siunnersuineq,
- 3) atuartitsinermit atortussanik inerisaaneq,
- 4) atuarfimmi ilinniartitsisunik pisortanillu pikkorissartitsisarneq, ilinniartitseqqittarneq ingerlaqqiffiusumillu ilinniartitseqqittarneq,
- 5) perorsaaneq inerisaanerlupillugit ilisimatusarneq kiisalu atuarfiiup ingerlanneqarneranik suliaanillu nalilersuineq.

Maannakkut ilinniartitaanermut aqutsisoqarfimmi inissisimasooq naqitanik saqqummersitsivik Ilinniusiorfik aqutugalugu imm. 3-mi taaneqartut ilinniartitaanermi atortussat Naalakkersuisut pissutsinut naleqqussarlugit inerisarpaat (siorngatigut Inerisaavik). Aqutsisoqarfiup Ilinniusiorfiullu nittartatagaanni makku takuneqarsinnaapput:

”Ilinniusiorfik

Ilinniusiorfik atuarfimmi ilinniagassanut pilersaarutit najoqqutaralugit atortussanik saqqummersitsisarpoq. ilinniartitsissutissat ilinniusiorfimit saqqummersinneqartut atuarfeqarfimmut akeqanngitsumik atugassanngortinneqartarput.”¹

“Tikilluarit

¹ <http://www.inerisaavik.gl/uv-materialer/ilinniusiorfik/>

(nittartagaq imatut isikkoqarpoq, Inerisaaviup Ilinniartitaanermut, Kultureqarermut Ilimatusarnermut Ilageeqarnermullu aqutsisoqarfimmut nuunneqarnerata kingorna nutaterterneqarsimanngitsit. Nittartakkami paasissutissat pingaaruteqarmata ataatsimiititaliamit aalajangiunneqarpoq taakkununga innersuussinissaq)

Ilinniuserfiup nittartagaanut tikilluarit.

Ilinniuserfik Meeqqat atuarfianni atugassanik Namminersorlutik Oqartussat ataanni ilinniusianik atugassanik ilinniusianik saqqummersitsisartuuvoq.

Ilinniartitsisut, siunnersortit, atuakkiortut, assiliisartut allallu ilinniusianik suliaqarnermut attuumassuteqartut suleqatigalugit ilinniusianik ineriartortitsineq ingerlataraarput.”²

Tamannalu imatut paasineqassaaq, Naalakkersuisut ilinniartitaanermut aqutsisoqarfik/Ilinniuserfik aqutugalugu Naalakkersuisut ilinniartitsinermut atugassanik akeqanngitsumik ineriartortitsisartut atugasassiisartullu, taamaattorli ilinniartitsisut namminneq atortussanik ineriartortitsinissaannut imaluunniit allat saqqummersitaannik atuinissaannut mattunnagit.

Atuarfimmi siuliersuisut akisussaaffiunut tunngatillugu atuarfik pillugu inatsimmi § 47 imm. 6-mi ima allassimasoqarpoq.

Imm. 6. Atuarfiup siulersuisuisa atuartitsinermi atortussat akuersissutigisassavaat, torersaarnissarlu pillugu malittarisassat aalajangersartassallugit.

3.2 Siunnersuutip nassatarisai

Siunnersuutip matuma taasissutissartaani misissuinerup annertussusaa killilerneqarsimangilaq, tassami atuarfimmi ilinniartitsissutissatut atortussat atuarfimmi trinit imaluunniit atuartitsissutit atortussat sumut atorneqarniarneri killilersorneqarsimangimmata. Siunnersuummi siunertarineqartoq tunngavigalugu pissusissamisoortutut pisaraqartutullu isigineqanngilaq atuarfik pillugu nutarterineq maannakkut atuuttoq suli inatsisitigut atuutilinngitsoq atuartitsinermi atortut misissorneqarnissaat³. Ilinniartitsinermut atortut taaneqartut pitsannorsarneqarnerannut ineriartortinneqarneranullu misissuinerup atorneqarnissaanik siunnersuutip siunertaa ataatsimiititaliamit paasineqarpoq. Siunissami ilinniartitsinermut atortussat pitsannorsarneqarnissaanut siunnersuutip siunertaa periutsimik uteeqqinani siunissamut sammisuummat pissusissamisuussaaq siunnersuut piffissalerlugu killilerneqarpat, tamatumunngalu Atuarfitsialammik atuarfiup nutarterneqarsimanera ilanngunniarneqarluni.

² <http://www.ilinniuserfik.gl/>

³ Atuarfik pillugu nutarterineq (maannakkut Atuarfitsialak) Atuarfik pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 8, 21. maj 2002-meersoq tunngavigalugu atuutsinneqalerpoq.

Siunnersuutip tunngavilersuutaani ima allassimasoqarpoq:

”Meeqqat atuarfiat pineqartillugu ilinniusiast qaffasissusaat takussutissaqartariaqarpoq pingaartumik nunanut allanut sanilliussinerit ingerlaavartumik piutillugit.”

(Ataatsimiititaliap erseqqissaanera)

Soorlu siorngatigut taaneqareersoq ilinniartitsineri atortussat atuagaannaangillat, kisiannili assigiinngitsut amerlasuujusinnaallutik – tigussaasut taamatuttaaq qarasaasiakkoortut ilaalu ilanngullugit. Taamaattorli qulaani issuaaneq taasissutissami taaneqartut “ilinniartitsilluni atortussat” tigussaasuuppata qarasaasiatigoorpataluunniit nunatsinni ineriartortinneqarsimasutut ataatsimiititaliamit erseqqissaanertut paasineqarpoq.

Naalackersuisut ilinniartitsilluni atortussanik pitsanngorsaanisamut ineriartortitsinissamullu pisinnaatittaanerat Naalackersuisut ataanni pilersinneqarsimasunut killeqarpoq. Taamaallilugulu taamaallaat ilinniartitsilluni atortussanik ataani allassimasutut piumasqaatitaqartuni Naalackersuisut misissuisinnaasut ataatsimiititaliamit paasineqarpoq:

1. Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussanit ineriartortinneqartut (suliarineqarnerini Ilinniartitaanermut Aqutsisoqarfik aamma Ilinniuserfik) aamma
2. Atuarfik pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 8, 21. maj 2002-meersoq atuutsinneqalermalli atuussimasoq.

Pitsaassutsumik misissuineri pitsaassuttip uuttortarneqarnissaanut pisariqarpoq anguniakkap eqqoqqissaartumik taaneqarasimanissaa. Atuarfik pillugu inatsimmi § 18 immikkoortut 1-miit 3-mut issuarneqarneranni takuneqarsinnaavoq ilinniartitsineri atortussanik qinersineri ima pisoqassasoq, atortussat meeqqat atuarfiani siunertarineqartunut, trininut ataasiakkaanut siunertanut, ilinniartitsissutigineqartunut ataasiakkaanut ilinniartitsissutigineqartunut aamma ilinniartitsinissamut pilersaarutini allattorsimasunut naleqquttuussallutik. Tamatumunngalu ilanngullugu pissusissamisoortuuvoq, atuarfik pillugu inatsisip maannakkut atuuttup piffissatigut killilerneqarnera, taannaammat siunertanut, ilinniartitsissutigineqartussanut, iliniartitsineri pilersarusiorneri ilikkatassatullu anguniakkani aalajangiisuuvoq.

4. Allanguutissatut siunnersuut

Siunnersuuteqartup siumut isigisumik ilinniartitaanermi atortussat naleqqunnerpaajunissaat sapinngisamik qulakkeerneqarnissaat suliniuteqarfigerusummagit ataatsimiititaliamit

tapersorsorneqarpoq. Taamaattorli oqaaseqaatit qulaani oqaatigineqartut tunngavigalugit ataatsimiititaliaq isumaqarpoq siunnersuummut taasissutissaq erseqqissarneqartariaqartoq. Tamanna tunngavigalugu matumuuna ataatsimiititaliaq allannguutissatut imaattumik siunnersuuteqassaaq:

“Ilinniusanik Namminersorlutik Oqartussat ataanni atuarfinnut ineriartortinneqartunik ingerlaavartumik nalilersuisarnissamut ineriartortitsinissamullu pilersaarummik suliaqaqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Atuartup ilikkagaqarnissaani sapinngisamik pitsaanerpaamik atugassaqartitsinissaq qulakkeerniarlugu atuartitsissutinut siunnersortit ilinniartitsisullu arlallit nalilersuineramik ineriartortitsinermillu suliami peqataatinneqassapput.”

Taamatut allannguutissatut siunnersuuteqarnermi siunertarineqarpoq iliusiassat Namminersorlutik Oqartussani suliarineqarsimasut atorineqarneri pitsaassussallu pillugit ilisimasanik katersinissaq. Taamaaliornikkut ilisimasallit tassa atuartitsinermut siunnersortit ilinniartitsisullu ilisimasaat ataavartumik pissarsiarineqartassapput.

5. Siunnersuutip aningaasatigut kingunissai

Inatsisartut suleriaasianni § 33 imm. 1. Allassimavoq aalajangiiffigisassatut siunnersuutinut allaffissornikkut aningaasatigullu kingunissaritinneqartut siunnersuutip tunngavilersuutaanut ilanngunneqartarnissaat

Siunnersuut piffissaliunneqartup iluani imaluunniit aningaasatigut kingunissaritinneqartut tamakkiisumik nassuiarneqarsimasutut isikkoqanngimmat siunnersuutip maannakkutut isikkoqartilluni piviusunngortinneqarsinnaanngitsutut Naalakkersuisut uparuarsimavaat. Taamaalillutik Naalakkersuisut siunnersuutip siullermeerneqarnerani imatut ilisimatitsippot:

”Kisiannili nunami tamarmi ilinniartitsissutini ilinniartitsissutillu immikkoortuini tamani ilinniusiat meeqqallu atuarfianni ilutigiinnut tamanut suliarineqarnikkut misissorneqassappata ukiumut suliffissatut missingerneqartoq piviusorsioruunngilluinnartoq. Naalakkersuisut isumaqarput uku sinaakkutit periarfissiinngitsut ilinniartitsissutini anguniakkat ilikkagassatullu anguniakkat tamaasa paasisaqarfiginissaannut meeqqat atuarfianni ilinniartitsissutini ilinniartitsissutillu immikkoortuini tamani ilinniusiat qaffasissusaat tatiginartumik

nalilersornissaannut, aamma siunnersuutip piffissarititap iluani nalilersuisinnaangitsutut.

Meeqqat atuarfianni atuartitsissutini atortussat pitsaassusaat sukumiisumik nalilersorneqassapput qaffasissumik illersorneqarsinnaasumik, Naalakkersuisut naliliipput nalilersuisoqatigiinnik atortussat ilinniartitsinermi, perorsaanermi ilikkagassatullu imarisaannik piginnaasaqartunik pilersitsinissaq pisariaqartoq. Naalakkersuisut naliliipput meeqqat atuarfianni ilinniartitsissutinut ataasiakkaanut ukioq tamaat suliffiit marluk pingasut pisariaqartut, nammineq toqqagassat angajullerni ilinniartitsissutit quliupput, inunnillu taamatut misissuisinnaasunik nassaarniarnissaq ajornakusoortorujussuussaaq. Aammattaaq naliliisoqarpoq aningaasanut inatsimmi ilinniartitaanermut aningaasaliissutigineqartut iluanni aningaasanik nassaarnissaq maannakkut ajornakusuussasoq. Siunnersuut taamatut oqaasertaqartillugu piviusunngortinneqarsinnaangitsoq Naalakkersuisut isumaqarput, itigartitsissutigineqarnissaalu inassuteqaatigalugu.”

Ataatsimiititaliap allannguutissatut siunnersuutaanut atatillugu, pilersaarut annerpaamik AC-p ukiumut aningaasarsiaasa affaanik nalinginik aningaasartuutigineqassaaq. Aningaasartuutissat taakku allaffissornermi pioreersuni aningaasartuutissani nasssaarinqarsinnaanerit nalilerneqarpoq. Ilinniusiat ineriartortinneqarneranik nalilersorneqarnerallu sulinermit aningaasartuutissat Naalakkersuisut aalajangersimasunik qanoq pilersaaruteqarnerisut apeqqutaassapput.

6. Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

Ataatsimiititaliap **isumaqatigiittup** allannguutissatut siunnersuut imaattoq saqqummiuppaa:

“Ilinniusanik Namminersorlutik Oqartussat ataanni atuarfinnut ineriartortinneqartunik ingerlaavartumik nalilersuisarnissamut ineriartortitsinissamullu pilersaarummik suliaqaqqullugit Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Atuartup ilikkagaqarnissaani sapinngisamik pitsaanerpaamik atugassaqartitsinissaq qulakkeerniarlugu atuartitsissutinut siunnersortit ilinniartitsisullu arlallit nalilersuinermit ineriartortitsinermillu suliami peqataatinneqassapput.”

Allannguutissatut siunnersuut **akuerineqassasoq** ataatsimiititaliap isumaqatigiittup **inassutigaa.**

Taama oqaaseqarluni isumaliutissiisummilu allassimasutut paasinnilluni ataatsimiititaliap siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Peter Olsen
Siulittaasoq

Nivi Olsen
Siulittaasup tullia

Vivian Motzfeldt

Ineqi Kielsen

Mimi Karlsen